

כעת מדליקים את נרות הקרה!

דווקא כאשר מסתיימים ונשלמים הימים המאירים של חנוכה, ונכנסים לחודש טבת האפל החשוך והקר, דווקא אז מתבטא עניינו העיקרי של "הדור השביעי" – "שהחושך עצמו יאיר"

לתפילה בציבור. הוא הקפיד מאד על הזמנים, שאף רגע לא יעבור לבטלה ח"ו.

דרכו של מורנו הבעש"ט באותה תקופה הייתה, כמסופר בהרבה מקומות, להסתובב בין היהודים הפשוטים בשוק. כאשר הוא לבוש בבגדים פשוטים היה הבעש"ט נוהג לאסוף סביבו את הסוחרים, העגלונים וכו', אפילו את הנשים והטף, ולספר להם סיפורים מן התורה ומצדיקים שונים. הוא היה מדגיש בפניהם עד כמה הקב"ה אוהב כל יהודי, ועד כמה יכול כל יהודי להיות קרוב אל ה', כאשר יתנהג בתמימות ובאמת ויעבוד את ה' עד כמה שהוא יודע ויכול, גם אם אין זה הרבה כל כך. כך היה מעודד אותם ומעורר בהם את נקודת היהדות, מסביר להם כמה חשובים לפני ה' גם הדברים הפשוטים – לא לשקר, לא לגנוב ולא לקלל, לנהוג ביושר ולעזור ולסייע זה לזה וכו'. היהודים היו שותים בצמא את דברי הבעש"ט ומתעודדים ומתחזקים בעבודת ה'.

כבר מזמן נתן הבעש"ט את עיניו הקדושות ברבי יעקב יוסף, לקרבו ולהעמידו בקרן אורה וחומה של תורת החסידות. אלא שרבי יעקב יוסף היה נחוש בהתנגדותו העזה לכל דבר שריח חסידות נדף ממנו, ופשיטא שלא היה מוכן לבוא לשמוע – גם לא על-מנת להתווכח – את תורת הבעש"ט. חיכה אפוא הבעש"ט להזדמנות נאותה בדרך הטבע להביא בפני רבי יעקב יוסף את שיטתו ותורתו.

כאמור, היה זמנו של רבי יעקב יוסף קבוע ומדוד, והוא הקפיד מאוד על זמני התורה והתפילה. נעמד לו פעם הבעש"ט בדרך המוליכה לבית-הכנסת של רבי יעקב יוסף, כשהוא לבוש כדרכו כאיש פשוט וחבל חגור למתניו, אסף סביבו כמה אנשים, והחל לספר את סיפוריו ואימרותיו. כשראו היהודים שהלכו לבית-הכנסת אנשים מתאספים, ניגשו לראות מה קורה, נישבו גם הם בקיסמם של הסיפורים, ונשארו עומדים ומקשיבים באוזניים כרויות.

הגיע זמן התפילה ובבית-הכנסת עדיין אין מניין. רבי יעקב יוסף המתין דקות ארוכות כשכולו מלא תמיהה ופליאה – דבר כזה עוד לא קרה לו מעולם – חס הוא על הזמן ההולך לריק, והוא מלא קפידא על

פי שנכתב כבר בהזדמנות קודמת, מסופרים בפי חסידים כמה וכמה סיפורים, בנוסחאות שונות, אודות התקרבותו של הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה, בעל היתולדות יעקב יוסף, אל מורנו הבעש"ט. רבי יעקב יוסף היה בתחילה אחד מגדולי המתנגדים החריפים ביותר לשיטתו של הבעש"ט, ולבסוף היה לאחד מתלמידיו הגדולים ביותר, עד שפרו, יתולדות יעקב יוסף, היה הספר הראשון מתורתו של הבעש"ט שיצא לאור.

כנראה שאכן היו כמה וכמה שלבים בהתקרבותו אל הבעש"ט, וכפי שבדרך כלל, כאשר אדם אמיתי משנה את דעתו מן הקצה אל הקצה, אין הדבר קורה בבת-אחת אלא קימעא קימעא. בתחילה, בעקבות דברים שראה ושמע, שככה מעט התנגדותו הנחרצת; יותר ויותר ראה שהדברים יש בהם ממש ועד שהתחיל לחשוב אולי אכן צריך לנסוע אל הבעש"ט ולהתקשר אליו; אז החלו ההתלבטויות הקשות האם אכן זהו הדבר הנכון לעשות, עד שהחליט לנסוע בפועל.

גם הסיפור שנספר הפעם התרחש, לפי המקובל בין חסידים, באחד השלבים הראשוניים בהתקרבותו של בעל היתולדות אל מורנו הבעש"ט.

רבי יעקב יוסף, שהיה הרב המקומי בעיר, היה למדן וגאון גדול, והוא השתדל, כמובן, לנצל במילואו כל רגע מזמנו. היו לו שעות קבועות לשיעורים שונים בלימוד התורה, הן שיעורים שלמד לעצמו והן שיעורים שמסר לאחרים. היו לו גם שעות קבועות לקבלת קהל, לענות על שאלות הציבור, וכמובן שעות קבועות

עם הרב לוי יצחק גינזבורג

משפיע בישיבת תות"ל המרכזית – כפר חב"ד

המאחרים. עוד מעט עליו להתחיל את השיעורים הקבועים, ואיחור זה עלול לבלבל את כל הסדר. משעבר זמן מה ולא נראה כל סימן שהציבור מתכוון להגיע, לא היה הרב יכול להמתין עוד, והוא התפלל ביחידות, ללא מניין. כאשר סיים את תפילתו נרעש ומקפיד, פנה אל שמש בית-הכנסת וביקש לברר מדוע לא הגיע הקהל היום. השמש סיפר לו שהגיע לכאן יהודי, עמד באמצע הרחוב והחל מספר סיפורים מעניינים, כאשר הקהל שנאסף לשמוע לא נלאה מלהקשיב ולא שם לבו לזמן החולף.

"קרא אליי מיד אותו מספר הסיפורים!" – פנה הרב בטון מצווה אל השמש, שמהיר למלא את מצוות הרב.

לזה בדיוק חיכה הבעש"ט. הוא הגיע מיד אל ביתו של רבי יעקב יוסף, כשהוא לבוש כדרכו בבגדים הפשוטים ועושה רושם פשוט ביותר. בטרם פתח הרב את פיו לנזוף בו, אמר מורנו הבעש"ט: "רבי, רוצה אני לספר לך סיפור", ובלי להמתין לתשובה פתח וסיפר:

היו פעם שני שכנים. אחד מהם תלמיד-חכם גדול והשני יהודי פשוט מאוד. שניהם היו משכימים קום קרוב לחצות הלילה, כל אחד לעיסוקיו. התלמיד-חכם היה נפנה לבית המדרש ועורך תיקון חצות בכוונה ובבכי על גלות השכינה. לאחר מכן היה עוסק בתורה עד שהאיר היום, עומד להתפלל בציבור ובכוונה גדולה, וגם אחרי התפילה היו לו שיעורים שונים בתורה. קרוב לחצות היום, אחרי יותר מעשר שעות של עמל ויגיעה בעבודת ה', היה נפנה לביתו, לאכול משהו ולנוח קימעא.

לעומתו היה שכנו יהודי פשוט שרדף אחרי פרנסתו. הוא קם מוקדם כל כך כדי להספיק ללכת עם מרכולתו אל הכפרים הסמוכים. שם היה עובר מבית לבית, דופק על דלתותיהם של האיכרים וגם של הפריצים ומציע להם לקנות ממנו את סחורתו – סידקית. הרבה יראת שמים הוא לא רכש שם, מסתמא. כאשר סיים את הסיבוב היומי שלו, חזר העירה, וסמוך לחצות היום, היה רץ, כל עוד נפשו בו, מביתו לבית-הכנסת, כששקית הטלית והתפילין בידו, כדי להספיק תפילה חטופה.

בדרך היו השניים נפגשים. זה חוזר מבית-הכנסת אחרי שעות רבות של עמל ויגיעה בתורה ובעבודת ה', וזה רץ לחטוף תפילה אחרי ה"הכנות המתאימות" של נסיונות השיווק והשכנוע עם כל הגוים ובני ביתם. כשחלפו זה ליד זה, היה התלמיד-חכם מביט על שכנו ובזווית פיו היה מסתמן חיוך קל של זלזול, כאומר: "רבונו של עולם, ראה נא מה ביני לבינו". השכן הפשוט היה גם הוא מביט על שכנו ונאנח מרה, כאומר: "רבונו של עולם, ראה נא מה ביני לבינו". כך התנהגו כל ימי חייהם.

חלפו להם מאה ועשרים שנה, שני השכנים הסתלקו לבית עולמם והגיע זמנם לעמוד למשפט בפני בית-דין של מעלה, לתת דין וחשבון על מה שעשו בעולם הזה. הביאו את היהודי הפשוט והחלו למנות את כל מה שעשה בחייו. ה"סחורה" הייתה דלה מאוד.

הוא לא ידע כמעט מאומה ולכן גם כמעט שלא עשה ולא קיים את הנדרש מיהודי. המצב היה נראה שפוף מאד וכמעט חסר סיכוי. אלא שאז הגיע סניגור אחד, ובפיו טענה: יהודי זה, עד כמה שהיה רחוק ונידח מעבודת ה', הרי כאשר ראה את שכנו התלמיד-חכם, היה מביט בו ונאנח, כאומר: "רבונו של עולם, ראה נא מה ביני לבינו". אנחה זו מורה יותר מכל עד כמה שהוא רצה וחפץ להיות כראוי, אלא שלא למד ולא ידע. הניח בית-הדין של מעלה על כף המאזניים את כל עוונותיו של אותו יהודי ועל הכף השניה את אותה אנחה שנאנח כאשר ראה את שכנו. האנחה הכריעה את הכף – לזכות!

כשהגיע התלמיד-חכם לבית דין של מעלה, הייתה ה"סחורה" שהביא עמו גדולה ורבה. וכי קלה היא זו בעיניכם, שעות כה רבות של תורה ותפילה ועבודת ה' מתוך עמל ויגיעה. אלא שלפתע הגיע קטיגור אחד, ובפיו טענה: יהודי זה עד כמה שהיה גדול בתורה ובעבודת ה', הרי כאשר ראה את שכנו הפשוט, היה מביט בו בחיוך של זלזול, כאומר: "רבונו של עולם, ראה נא מה ביני לבינו".

הניח בית-הדין של מעלה על כף המאזניים את כל זכויותיו הרבות של אותו יהודי ועל הכף השניה אותו חיוך קל של זלזול כאשר ראה את שכנו. החיוך הכריע את הכף – לחובה!

הבעש"ט סיים את הסיפור מבלי שנתן לרבי יעקב יוסף להפסיקו, ומיד פנה ועזב את הבית, בהשאירו את הרב נבוך, כאשר כמה מן המוסכמות ההחלטיות שהיו לו קודם – התערערו. לפי המקובל, היה זה אחד הדברים שגרמו לו לבסוף לנסוע אל הבעש"ט ולהיות אחד מתלמידיו הגדולים.

ס יפור זה, כמו סיפורים דומים, מביע בצורה סיפורית את אחד מעקרונותיה של שיטת ותורת החסידות: למרות שהמעשה הוא העיקר, ואין כמו תורת החסידות מי שמסביר ומדגיש זאת כל כך, הרי היהדות, הקשר האמיתי עם הקב"ה, לא נקבע רק לפי המיספור של כמה תורה למדת, כמה מצוות קיימת וכמה עבירות יש לך.

יכול יהודי להיות עם-הארץ גמור, שקוע בדברים נמוכים, לכאורה ללא שום קשר לרוחניות ואלקות, אלא שלאמיתו של דבר הקשר שלו עם הקב"ה הוא עמוק וגדול ואמיתי הרבה יותר משל תלמיד-חכם גדול ועובד ה' כל ימי חייו.

מאידך, יכול יהודי להיות תלמיד חכם ועובד ה' כל ימיו, ומי יודע עד כמה הקשר שלו עם הקב"ה. אומר היצר-הרע: "כל זה אכניס בקל וחומר" – ייתכן שכל מה שהוא לומד וכל מה שהוא עובד את ה' אינו אלא כדי להגדיל את מציאותו ואת היישות שלו, את ההרגשה שלו שהוא אכן "שווה משהו", שהוא "ממצה

הבעש"ט סיים את הסיפור מבלי שנתן לרבי יעקב יוסף להפסיקו, ומיד פנה ועזב את הבית, בהשאירו את הרב נבוך, כאשר כמה מן המוסכמות ההחלטיות שהיו לו קודם – התערערו. לפי המקובל, היה זה אחד הדברים שגרמו לו לבסוף לנסוע אל הבעש"ט ולהיות אחד מתלמידיו הגדולים.

אולי בגלל זה ישנם בימי חנוכה כמה וכמה מועדים הקשורים במיוחד לחסידות חב"ד: ביום ב' דחנוכה בשנת תקנ"ט חזר רבינו הזקן לביתו וברך ברכת הגומל אחרי המאסר והגאולה של חג החגים י"ט כסליו. ביום ג' וביום ה' דחנוכה חוגגים את הגאולה והשחרור שלו מהמאסר השני, בשנת תקס"א – בדיק לפני מאתיים שנה – שהיה כבוד יותר ורבינו הזקן חשש ממנו יותר מאשר מן המאסר הראשון, שכן הטענות כאן היו פחות עליו אישית (אודות משלוח הכספים לאה"ק) ובעיקר בגלל תורת ושיטת החסידות, מדוע הוא מבאר כי "מלכות" היא האחרונה והנמוכה ביותר, מדוע הוא מטיף להתרוממות מעל העולם, שלכאורה זו סתירה ליישובו של עולם וכו', עד שביום ג' וביום ה' דחנוכה פדה בשלום נפשו ויצא לחירות (כפי שכתב הרבי שליט"א "שבשניהם היו ענייני גאולה גם כפשוטם"), שזה מורה, כידוע, על נצחון נוסף של תורת החסידות והסכמה ורשות מלמעלה גם על החסידות של "אחרי פטרבורג". ועד ל"זאת חנוכה", שמלבד היותו הסיים והחותם של חנוכה, אשר "הכל הולך אחר החיתום", ראינו את החביבות המיוחדת מאוד שגילה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ליום זה – את המבט המיוחד מאוד של הרבי, "א' קוק פון משיח", על נרות החנוכה הדולקים במוצאי "זאת חנוכה" עד מאוחר בלילה; את ה"שטורעם" המיוחד שתמיד הורה הרבי בקשר ליום זה במבצע חנוכה, יחד עם ההוראות אודות תמונות ואלבומים וכו'. וכמובן, שבו ביום ערך הרבי את "סעודת ההודאה" בשנת תשל"ח (החסידים חגגו אמנם בראש חודש כסלו, אבל הרבי שליט"א עצמו ערך סעודת הודאה מיוחדת, עם "כוס של ברכה", במוצאי "זאת חנוכה").

"והימים האלה נזכרים ונעשים", וכפי שנכתב אשתקד אודות ה"הרגשים" של חסידים, על יסוד מה שמשמע בכמה מקומות שיש שייכות מיוחדת בין חנוכה לימי חג הסוכות (המספר שמונה, דעת בית שמאי ש"פוחת והולך כפרי החג", ועוד) ושגם עניין האושפיזין שייך לחנוכה – והרי ה"חסידישע אושפיזין" הם כל רבותינו נשיאינו החל ממורנו הבעש"ט, ונמצא שבמוצאי "זאת חנוכה" הוא ה"אושפיזין" של הרבי שליט"א מלך המשיח.

– ובפרט על פי מה שהרבי הסביר באותה סעודת הודאה בשנת תשל"ח, שדווקא בגלל שאין כאן אפילו מנהג להרבות בשמחה וכו' במוצאי זאת חנוכה, דווקא בגלל זה פירושו של דבר שזהו ענין נשגב ונעלה עד מאוד, עד שאי-אפשר לו לבוא בשום "ציוור" וגדר כלל, אפילו לא באופן של מנהג –

וזהו משום שעניינה של "ספירת המלכות" הוא דווקא כאשר לכאורה נגמר כל האור, להגיע גם לשם ודווקא לשם, ולפעול שמהתחנות עצמו ומהחושי עצמו תפרוץ ותבקע הקריאה "הכל הוא אלקות ואלקות הוא הכל".

וכפי שראינו פעמים רבות אצל הרבי שליט"א, כאשר הוא מעודד את שירת הקהל, שעיקר העידוד

את אישיותו ומתקדם בכך והולך ועולה מעלה מעלה. כל דף גמרא שהוא לומד, כל כמה שהוא עובד על תיקון מידותיו, וכל הנהגתו הטובה בתורה ומצוות – במקום שזה יקרב אותו יותר אל הקב"ה, שקירבת ה' היא אך ורק ע"י הביטול, כאשר ירגיש יותר עד כמה הוא אין ואפס ואינו שווה מאומה, עלול כל זה לשמש כלי ביד היצר-הרע לתת לו את ההרגשה הטובה עד כמה "אני" גדול ועד כמה "אני" מציאות יש, וממילא הוא מתרחק יותר ח"ו מהקב"ה, ו"מוסיף חיות בקליפות" בגלוי ולפי שעה. והרי "כל הגדול מחבירו – יצרו גדול הימנו".

(וביחד עם זה נצטוונו, וגם את זה מבארת ומדגישה מאוד תורת החסידות, ללמוד ולקיים בכל זאת, כי המעשה הוא העיקר, והובטחנו ש"לא ידח ממנו נידח" ובשובו אל ה' גם תורתו תשוב עמו).

היצר אינו "נעצר" אצל מי שנכנס לעולמה של שיטת ותורת החסידות, הוא ממשיך בשיטת "כל זה אכניס בקל וחומר" פנימה יותר ויותר. "עמנו הייתם!" זועק הוא – אני למדתי יחד עמך את תורת החסידות, אני נסעתי יחד עמך אל הרבי, אני נוסע יחד אתך לשליחות, אני עובד יחד אתך על תיקון המדות, על ה"נקודה" ועל הביטול וההתקשרות. כל זה שלי. אני שותף מלא בכל זה. וכפי שאמר לבן הארמי: "הבנות בנותיי והבנים בניי והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא!"

כך הוא מצליח לפעמים ח"ו "לטמא את כל השמנים", את ה"שמן", את ה"נקודה" – מה באמת אתה רוצה, ממה באמת אתה מתענג, והיכן ה"אתה" האמיתי שלך אכן נמצא – כל זה עלול ח"ו להיטמא.

הדבר היחיד ה"מחוסן" בפני כל הטומאות הוא אך ורק "פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול", "נקודת ההתקשרות" (לא ה"התפשטות" של ההתקשרות, אלא ה"נקודה" של ההתקשרות!), ה"נקודה" של משיח, "יחידה הכללית", אשר "בשמן קדשי משחתיו", אותה לא יצליחו בשום אופן לטמא בשום טומאה שבעולם.

נס חנוכה הוא היציקה והמילוי מאותו פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול. יש ליצוק ולמלא מ"נקודה" זו את כל מערכת הכוחות והחיים הרגילה. לקחת את ה"אבן יקרה שבכתר המלך", ה"יחידה שבתורה", ועד "עצם התורה", ואותה להמשיך ולהחדיר בתוך השכל והרגש ובכל חלקי הנפש, שזהו הרי כל עניינה של חסידות חב"ד, כפי שנכתב במסגרת זו באריכות בשבוע שעבר. לכן קיימת שייכות מיוחדת בין ימי חנוכה המאירים לבין חסידות חב"ד.

הדבר היחיד ה"מחוסן" בפני כל הטומאות הוא אך ורק "פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול", "נקודת ההתקשרות" (לא ה"התפשטות" של ההתקשרות, אלא ה"נקודה" של ההתקשרות!), ה"נקודה" של משיח, "יחידה הכללית", אשר "בשמן קדשי משחתיו", אותה לא יצליחו בשום אופן לטמא בשום טומאה שבעולם

כך" עם כל הלימוד וההתקשרות והפנימיות והאמת שהוא ספג עד כאן – עלול להיות שהוא רחוק ח"ו מן האמת הרבה יותר מיהודי פשוט, ההולך עם הרבי בפשטות ובתמימות, גם אם נדמה שהוא רחוק הרבה יותר. ודי-לחכימא.

והרי, כפתגם המובא כמה פעמים באגרות קודש, "עס ווילט זיך ריידין נאָר אין די גוטע זייט" (מתחשק לדבר רק בצד החיוב).

כאשר הולכים עם "פך השמן החתום בחותמו של כהן גדול", כאשר הולכים עם הרבי, גם – ודווקא – כאשר לא מבינים ולא מרגישים מה קורה כאן; כאשר לא נשארים מאחור, בבחינת "הנחשלים אחריך", אלא הולכים קדימה, מבלי להביט לצדדים ימינה או שמאלה, כפי שמורה לנו הרבי שליט"א "לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש"; כשהולכים בידיעה ברורה שישנה שבועת הקב"ה ש"לא יכבה נרו לעולם ועד", שבועה שבוודאי ובוודאי לא יכול לחול בה שום שינוי ח"ו, בידיעה ברורה שהולך בראשנו הרבי שליט"א מלך המשיח, שהוא חי וקיים נחצי לעולם ועד גם ודווקא כאשר נדמה כאילו ח"ו "הכל נגמר" – אזי זוכים ורואים כיצד אכן "החושך עצמו יאיר" גם לעיני כל בשר, בהתגלות מלכנו משיחנו בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

וההדגשה היא בסיום וחותרם הניגון, כאשר חוזרים שוב ושוב, חזק יותר ומהר יותר, על הבבא האחרונה – בסיום המנגינה של "האדרת והאמונה", ב"על נסיד", ב"שובה, שובה, ה', עד מתי", ב"לכה דודי", ועוד ועוד – ללמדך שדווקא כאשר נדמה שהכל כבר נגמר, דווקא אז מתחיל עיקר העניין וההדגשה. דווקא כאן מתגלה ה"עצם" שלמעלה מכל הגדרים וההגבלות, שאינו מוגבל בשום נתונים ובשום נסיבות, והוא נמצא גם ודווקא במקום בו "בטוחים לגמרי" שהוא איננו בכלל.

עדי "ולילה כיום יאיר" – לא רק שגם בלילה יהיה אור, אלא "שהחושך עצמו יאיר".

ולכן דווקא כאשר מסתיימים ונשלמים הימים המאירים של חנוכה, ונכנסים לחודש טבת האפל החשוך והקר, דווקא אז מתבטא עניינו העיקרי של "הדור השביעי" – להדליק גם "נרות של קרח", "שהחושך עצמו יאיר".

ומזה באים מיד ליום הבהיר ה' טבת, יום ה"פדיון שבויים" והשחרור של ספרי רבותינו נשיאינו, כאשר הרבי רואה בכך נצחון והסכמה מלמעלה על שיטת ודרך החסידות דווקא באופן של "הדור השביעי", ועד שמיד לאחר-מכן התחילה התחלת "התקופה החדשה", שכבר סיימו לצחצח גם את הכפתורים והכל מוכן ולא נותר אלא לקבל את פני משיח צדקנו בפועל ממש, כפי שנכתב כבר כמה פעמים במסגרת זו.

בסגנון הסיפור הנ"ל, בהתאם לימינו אלו: יכול יהודי ללמוד ולהתפלל ולעשות הכל. אם אין הוא "הולך עם הרבי", כאשר "זה לא מסתדר לו כל

